

ΤΟ ΩΔΕΙΟ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΘΕΡΜΩΝ ΤΟΥ ΔΙΟΥ

Η παράσταση του Εύβουλου

Βιβλίο για τον Μαθητή

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2014

Η παράσταση του Εύβουλου

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΙΕΡΙΑΣ

Σχεδιασμός Προγράμματος

Μαρία Παπαθανασίου
Συντηρήτρια Αρχαιοτήτων
Αναστασία Γιοβανοπούλου
Αρχαιολόγος

Κείμενα

Μαρία Παπαθανασίου
Συντηρήτρια Αρχαιοτήτων
Αναστασία Γιοβανοπούλου
Αρχαιολόγος
Ευαγγελία Αλβανού
Αρχαιολόγος

Σχεδιασμός-Εκτύπωση

University Studio Press

Εικονογράφηση

Αντώνης Καζαντζανίδης
Πολιτικός Μηχ/κός
Χαρά Σοφινίδου
Εικαστικός

Αεροφωτογραφίες-Αναπαραστάσεις

Αρχείο Πανεπιστημιακής Ανασκαφής ΑΠΘ

Σχέδια

Γεώργιος Καραδέδος
Ομότ. Καθηγητής ΑΠΘ

Φωτογραφίες

Αρχείο Εφορείας Αρχαιοτήτων Πιερίας

ISBN 978-960-386-186-7

Θεσσαλονίκη 2014

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονίας - Θράκης 2007-2013
Το Ωδείο των μεγάλων Θερμών του Δίου. Προστασία, συντήρηση, αποκατάσταση

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
Ενδιάμεση
Διαχειριστική
Αρχή

Συγχρηματοδοτήθηκε από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση

Operational Programme Macedonia - Thrace 2007-2013
The Odeum of the Great Thermae of Dion. Protection, conservation, restoration

European Union
European Regional
Development Fund

REGION OF CENTRAL MACEDONIA
Intermediary
Managing
Authority

The project is co-financed by Greece and the European Union

ΤΟ ΩΔΕΙΟ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΘΕΡΜΩΝ ΤΟΥ ΔΙΟΥ

Η παράσταση του Εύβουλου

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα για μαθητές Δ', Ε' και ΣΤ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου

Βιβλίο για τον Μαθητή

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2014

Εισαγωγή

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τίτλο «Η παράσταση του Εύβουλου» σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Πιερίας, στο πλαίσιο του προγράμματος αποκατάστασης του Ωδείου των Μεγάλων Θερμών του Δίου. Ο στόχος του προγράμματος ήταν η παρουσίαση του Ωδείου, όχι ως ένα μεμονωμένο μνημείο αλλά συνδέοντάς το με την αρχιτεκτονική δομή της πόλης και τη ζωή στη ρωμαϊκή εποχή.

Το Ωδείο είναι ένα μικρό στεγασμένο ρωμαϊκό θέατρο του 2ου αιώνα μ.Χ., το οποίο καταστράφηκε από σεισμό. Η ανασκαφή του ξεκίνησε το 1979 και ολοκληρώθηκε δύο χρόνια μετά. Από τότε που το μνημείο ήρθε στο φως, η έκθεσή του στο περιβάλλον επέφερε σημαντικές φθορές. Τα υψηλά ποσοστά υγρασίας, οι έντονες διαφορές στη θερμοκρασία μέρας και νύχτας, ο παγετός και η έντονη ανάπτυξη φυτών επηρέασαν τα υλικά με τα οποία ήταν χτισμένο το Ωδείο. Τα συνδετικά κονιάματα είχαν χάσει την αντοχή τους και μετατρέπονταν σε χαλαρό υλικό χωρίς συνδετική ικανότητα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να μην μπορούν να συγκρατηθούν οι λίθοι και οι πήλινες πλάκες (οι πλίνθοι) στη θέση τους, να αποκολλούνται και να καταπέφτουν.

Για να σταματήσει η φθορά και να προστατευτεί το μνημείο πραγματοποιήθηκαν εργασίες προστασίας, συντήρησης και αποκατάστασης, οι οποίες ξεκίνησαν τον Ιούλιο του 2011 και ολοκληρώθηκαν το Δεκέμβριο του 2014. Οι εργασίες αυτές περιλάμβαναν τον προσεκτικό καθαρισμό του, τη στερέωση των τοίχων και την προστασία τους από τις περιβαλλοντικές συνθήκες, το κτίσιμο των τμημάτων που είχαν καταρρεύσει, την ανασύλωση δύο κιόνων στη σκηνή του, καθώς και την κατασκευή διαδρομής που φέρνει τους επισκέπτες και τα άτομα με αναπηρία, κοντά στο Ωδείο.

Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Η παράσταση του Εύβουλου» μας ταξιδεύει στο Δίον των ρωμαϊκών χρόνων για να γνωρίσουμε τον Εύβουλο, ένα δίκαιο και καλό άνθρωπο που αγαπά πάρα πολύ την υποκριτική και τη μουσική. Όνειρό του είναι να ανεβάσει στο Ωδείο μία παράσταση με πρωταγωνιστή... τον ίδιο.

Οδηγός μας για την περιήγηση στην πόλη του Δίου θα είναι ο παρακάτω χάρτης, όπου σημειώνονται τα διαφορετικά είδη κτισμάτων και με κόκκινη γραμμή η διαδρομή που θα ακολουθήσουμε.

1. Κεντρικός δρόμος
2. Καταστήματα
3. Δημόσια κτήρια
4. Αγορά (forum)
5. Οικίες
6. Ταβέρνα-Πανδοχείο
7. Εργαστήριο
8. Έπαυλις Διονύσου
9. Θέρμες Αγοράς
10. Οικία Ευβούλου
11. Μεγάλες Θέρμες
12. Θέατρο

Η παράσταση του Εύβουλου. Δίον 2^{ος} αι. μ.Χ.

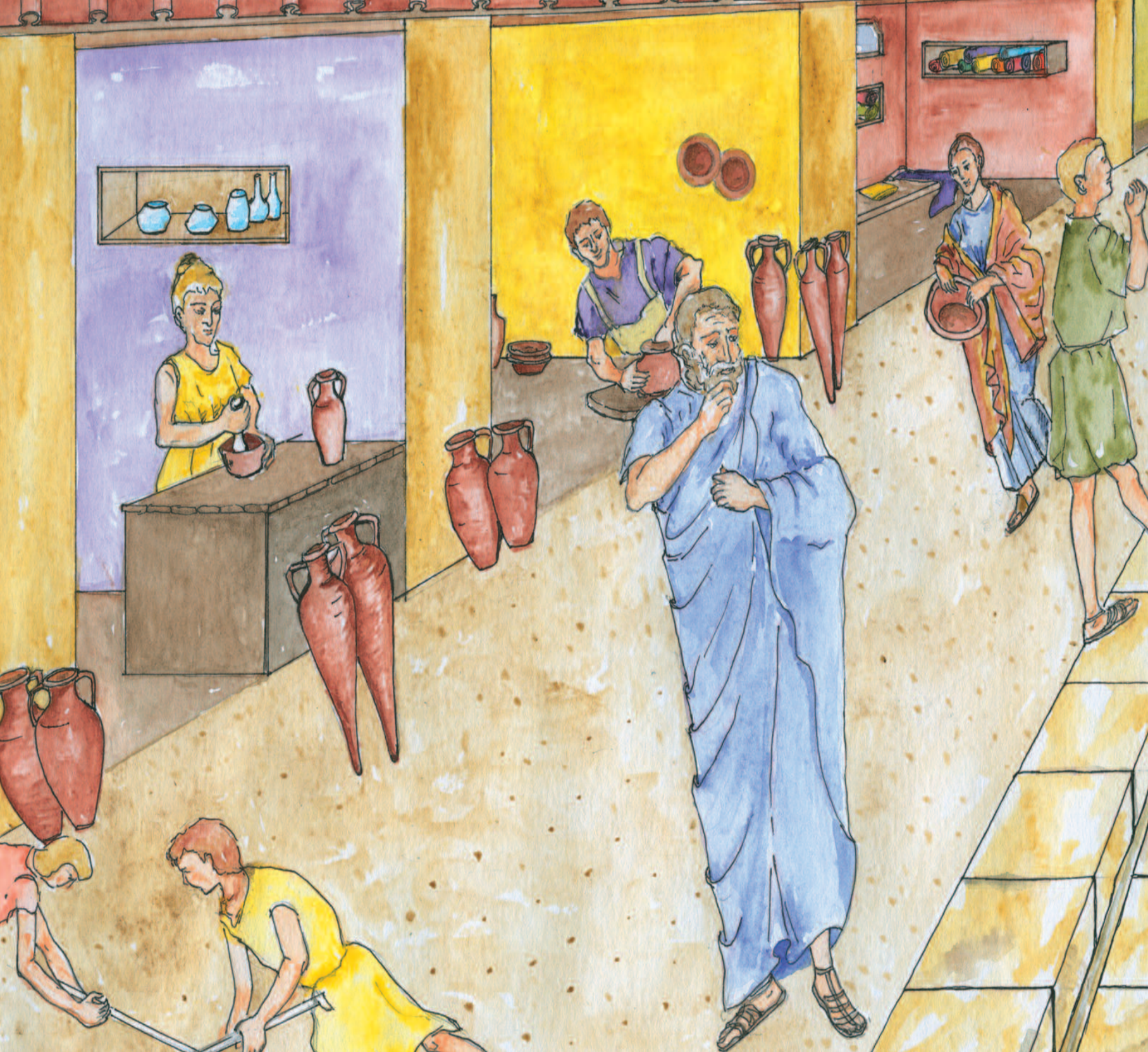

Το Δίον ήταν τόπος πανάρχαιας λατρείας του Ολυμπίου Διός και αναδείχθηκε σε ιερή πόλη των Μακεδόνων. Η πανελλήνια αναγνώριση του ιερού της Πιερίας έγινε στα τέλη του 5ου αι. π.Χ. χάρη στην πρωτοβουλία του βασιλιά Αρχέλαου να καθιερωθούν ολυμπιακοί αγώνες προς τιμήν του Διός και των Μουσών, οι λεγόμενοι «εν Δίω Ολύμπια». Στα τέλη του 4ου αι. π.Χ. κατασκευάστηκε ένα ισχυρό τείχος, για να οχυρώσει την πόλη, η οποία απέκτησε μορφή αστικού κέντρου. Με την επικράτηση των Ρωμαίων ιδρύθηκε από τον Οκταβιανό Αύγουστο η ρωμαϊκή αποικία Colonia Iulia Augusta Diensis. Τότε εγκαταστάθηκαν άποικοι από την Ιταλία. Την εποχή αυτή χτίστηκαν εντυπωσιακά οικοδομήματα, και η πόλη αλλάζει μορφή. Λουτρά, χώροι άθλησης και ψυχαγωγίας, υποδομές φιλοξενίας και εστίασης των επισκεπτών της πόλης (ταβέρνες, πανδοχεία), καταστήματα και πολυτελείς κατοικίες καταλάμβαναν τα οικοδομικά τετράγωνα εκατέρωθεν του κεντρικού δρόμου.

Βρισκόμαστε στο Δίον, την ιερή πόλη των Μακεδόνων. Ο ήρωάς μας ο Εύβουλος είναι κάτοικος του Δίου, Ρωμαίος πολίτης, ανήκει στην ανώτερη κοινωνικά τάξη και είναι δικαστής. Αγαπά πάρα πολύ την υποκριτική και τη μουσική και όνειρό του είναι να ανεβάσει μία παράσταση με πρωταγωνιστή... τον ίδιο. Όσες προσπάθειες κι αν έκανε όμως δεν είχαν αίσιο αποτέλεσμα. Κανένας θίασος δεν τον θέλει, κανένας ρόλος δεν του προσφέρεται. Επιμένει όμως. Και τότε του έρχεται η ιδέα. Αφού δεν μπορεί να ανεβάσει μία ολοκληρωμένη παράσταση στο μεγάλο θέατρο της πόλης του, θα χρησιμοποιήσει το Ωδείο των Μεγάλων Θερμών. Το κοινό του θα είναι μικρό στην αρχή, αλλά θα θριαμβεύσει και τότε θα κληθεί επισήμως από την πολιτεία να ανεβάσει ένα μεγάλο έργο. Θα αναγνωριστεί και τότε όλοι θα τον θεωρούν άνθρωπο των τεχνών.

Ποιος θα μπορούσε όμως να τον βοηθήσει σε κάτι τέτοιο; Σκέφτεται... Οι άλλοι δικαστές της πόλης; Μπα! Είναι τόσο σοβαροφανείς που δε θα ήθελαν να εκτεθούν για κανένα λόγο. Άλλωστε πολλές φορές τους συνέλαβε να κρυφογελούν πίσω από την πλάτη του. Ποιος; Ποιος;

Μήπως να ζητήσει τη συνδρομή των συγκλητικών; Αυτοί ασχολούνται με τις σοβαρές υποθέσεις της πολιτείας, είναι οι σύμβουλοι του αυτοκράτορα, είναι λίγο απίθανο να ασχοληθούν με την παράστασή του. Πολύ προβληματισμένος σκέφτεται και αποφασίζει να εγκαταλείψει την προσπάθεια. Άλλωστε συνειδητοποιεί ότι δεν του λείπει μόνο ο θίασος, δεν έχει καν την αρχική ιδέα, το θέμα της παράστασης. Κι αυτό είναι το πιο σοβαρό.

Στο ιερό του Ολυμπίου Διός ο Μέγας Αλέξανδρος πρόσφερε μεγαλοπρεπείς θυσίες, πριν ξεκινήσει την εκστρατεία του στην Ασία. Έχει μείνει στην ιστορία η σκηνή με τις 100 κλίνες που είχε στήσει εκεί ο Αλέξανδρος, την παραμονή της μεγάλης εκστρατείας, όπου έκανε μια μεγάλη δεξίωση για τους φίλους, τους αξιωματούχους και τους αντιπροσώπους των πόλεων της Μακεδονίας. Λίγο αργότερα αφιέρωσε το περίφημο έργο του Λυσίππου, το χάλκινο σύνταγμα των είκοσι πέντε έφιππων εταίρων που έπεσαν στη μάχη του Γρανικού μαχόμενοι εναντίον των Περσών.

Νότια της πόλης, έξω από το τείχος εκτεινόταν η περιοχή των ιερών. Εκεί μεταξύ άλλων κτίστηκαν το ελληνιστικό θέατρο και το στάδιο της πόλης. Τα αρχαιότερα ιερά ήταν του Ολυμπίου Διός και της Δήμητρας, και γύρω από αυτά ιδρύθηκαν τα ιερά άλλων θεοτήτων, όπως του Ασκληπιού, του Διονύσου και της Ίσιδος. Ορισμένες από τις αρχαίες λατρείες συνέχισαν τη ζωή τους, μερικές ενδυναμώθηκαν, όπως του Ασκληπιού, ενώ έκαναν την εμφάνισή τους και νέες όπως του Διός Υψίστου.

Η εγκατάλειψη του ονείρου του μέρα με τη μέρα τον βυθίζει στη δυστυχία. Μία μέρα καθώς επιστρέφει από το ιερό του Διός στο σπίτι του, συναντά μία ομάδα παιδιών να παίζουν στο δρόμο. Και τότε κάτι λάμπει πάλι στα μάτια του... Μα βέβαια, τα παιδιά. Τα παιδιά είναι πάντα χαρούμενα, πρόθυμα να ακούσουν, να μοιραστούν, να γελάσουν, αλλά και να κρίνουν. Ίσως αυτά τον βοηθήσουν να βρει ένα θέμα για το δρώμενό του.

- Παιδιά: Καλημέρα, κύριε Εύβουλε.

- Εύβουλος: Καλημέρα, παιδιά. Τι παίζετε; Θέλετε να με βοηθήσετε σε κάτι που έχω στο νου μου; Θέλετε να με βοηθήσετε να φτιάξουμε μια παράσταση;

- Παιδιά: Παράσταση; Θέατρο; Ναι, ναι και βέβαια!!!

- Εύβουλος: Αχ, τέλεια! Ψάχνω να βρω θέμα για μία παράσταση που θέλω να ανεβάσω στο ωδείο των μεγάλων θερμών. Μήπως έχετε καμιά ιδέα;

- Παιδί 1: Ναι, ναι, έναν πόλεμο, με γενναίους πολεμιστές και τον Αλέξανδρο το Μακεδόνα, τον Μεγάλο. Όλοι οι χάλκινοι στρατηγοί να πολεμούν, ουάου!

- Παιδί 2: Όχι, όχι πόλεμο. Είναι άγριος ο πόλεμος, μόνο συμφορές φέρνει, λέει ο παππούς μου. Να δείξουμε μια θυσία στον ύψιστο Δία.

- Παιδί 3: Κι αν θυμώσουν οι Θεοί; Να δείξουμε την πόλη μας, κάτι από όσα συμβαίνουν κάθε μέρα στην πόλη μας. Στον κόσμο των μεγάλων.

- Εύβουλος: Δεν είναι κακή ιδέα αυτή. Ναι, πώς δεν το είχα σκεφτεί! Θα κάνω μία παράσταση με θέμα εμπνευσμένο από την καθημερινή ζωή του Δίου. Πάμε μία βόλτα στην πόλη να παρατηρήσουμε τον κόσμο και να πάρουμε ιδέες;

Η πόλη είναι οργανωμένη σύμφωνα με τις βασικές αρχές της ρωμαϊκής πολεοδομίας. Ο κεντρικός δρόμος διέσχιζε την πόλη από Β-Ν, και οδηγούσε στα ιερά, έξω από τα τείχη. Στην πορεία του διασταυρωνόταν με άλλους δρόμους δημιουργώντας οικοδομικά τετράγωνα. Ο κάθετος δρόμος με διεύθυνση Α-Δ οδηγεί στη δυτική πύλη, την πύλη του Ολύμπου. Όλοι οι δρόμοι είχαν σχεδιαστεί με κατάλληλες κλίσεις ώστε να νερά να οδηγούνται στους κάθετους δρόμους και να καταλήγουν στον ποταμό Βαφύρα, ανατολικά της πόλης. Η πόλη επίσης διέθετε υδραγωγείο και δίκτυο αγωγών, που την τροφοδοτούσε με νερό, καθώς και αποχετευτικό σύστημα. Σε διάφορα σημεία της πόλης υπήρχαν δημόσια λουτρά και αποχωρητήρια/τουαλέτες, τα οποία ονομάζονται βεσπασιανές. Ο αυτοκράτορας Βεσπασιανός είχε επιβάλει ειδικό τέλος για τη χρήση τους, γι' αυτό πήραν το όνομά του.

- Παιδιά: Ναι! Ναι!

- Εύβουλος: Θα ξεκινήσουμε από δω τον κεντρικό δρόμο, θα περάσουμε τα καταστήματα, τη βασιλική και το μνημείο των ασπίδων, θα φτάσουμε στην έπαυλη του Διονύσου και από κει επιστρέφοντας θα στρίψουμε μπροστά από το Οκτάγωνο, το σπίτι μου, το forum, και θα καταλήξουμε στο ωδείο, όπου -μα το Δία- ελπίζω να έχουμε σκεφτεί ένα ωραίο σενάριο. Σύμφωνοι;

- Παιδιά: Σύμφωνοι!!!

Ξεκίνησε λοιπόν ο Εύβουλος με τους μικρούς του φίλους προς αναζήτηση ενός σπουδαίου θέματος.

Προχωρούν στον πλακόστρωτο αμαξιτό δρόμο της πόλης, την πλατεία οδό. Οι μικροί μας φίλοι έχουν ήδη αρχίσει να αισθάνονται σπουδαίοι. Καμαρώνουν και κάπου κάπου σκοντάφτουν στις αυλακίες του οδοστρώματος από τα τροχοφόρα.

Κατά μήκος του δρόμου υπάρχουν οι βεσπασιανές και διάφορα καταστήματα όπου οι κάτοικοι μπορούν να προμηθευτούν όλα τα προϊόντα: τρόφιμα, υφάσματα, εργαλεία κ.ά.

Ξαφνικά η παράξενη συντροφιά ακούει φωνές δυνατές -πολύ δυνατές- καυγές μάλλον. Κοντοστέκονται. Βρίσκονται μπροστά στο μαγαζί του σιδηρουργού Ηφαίστειου, το οποίο εδώ και λίγο καιρό γειτονεύει με το υφασματοπωλείο του Γάιου.

Ο Ηφαίστειος είναι ένας δυνατός, μελαχρινός, λίγο χοντροκομμένος μεσήλικας, και με τρόπους όχι πολύ λεπτούς! Τα όπλα και τα εργαλεία που κατασκευάζονται στο σιδηρουργείο του είναι απαραίτητα για την πόλη. Άλλωστε είναι ο μόνος που ασκεί αυτήν την τέχνη, την οποία είχε διδαχθεί από τον πατέρα του. Ο Γάιος είναι ένας λεπτεπίλεπτος νεαρός, που ζούσε για καιρό στη Ρώμη και πουλά υφάσματα.

Του αρέσει το φυσικό φως και θέλει πάντα τα παράθυρά του ανοικτά. Όμως το εργαστήρι του γεμίζει καπνό, και γι' αυτό φταίει ο Ηφαίστειος. Θέλει να του κλείσει το μαγαζί ή να τον στείλει έξω από την πόλη. Αυτό όμως δε γίνεται, γιατί έξω από τα τείχη βρίσκονται τα ιερά των Θεών. Αν πάλι κλείσει το μαγαζί του, η οικογένειά του θα πεινάσει, και η πόλη θα αναγκαστεί να εισάγει μεταλλικά αντικείμενα από άλλη πόλη.

- Γάιος:

Καπνός, καπνός, καπνός και μπόχα, μπόχα βαριά,
μια καταχνιά την πόλη μας σκεπάζει.

Αυτό το τέρας ο Ηφαίστειος πάλι το μέταλλο δαμάζει.

Δεν το αντέχω όλο αυτό

Θα πάω να διαμαρτυρηθώ

Μία πόλη ένδοξη, ιερή, με θέατρα και ιερά τρανά

Να γίνεται μαύρη από τον σιδερά.

Ο δικαστής, ο δικαστής, πού είναι ο δικαστής;

- Ηφαίστειος: Γιατί φωνάζει ο ράφτης; Μήπως ξηλώθηκε η ραφή; (γέλια)

- Παιδί σιδηρουργείου: Όχι, αφεντικό, με σένα πάλι τα 'χει και φωνάζει και το δικαστή.

- Ηφαίστειος: Τώρα, μα το Δία, θα δει μια και καλή.

- Παιδί: Μη, αφεντικό, μην κάνεις κανένα κακό! Θα μπεις στη φυλακή για τον Γάιο;

- Ηφαίστειος: Άσε με, μωρέ, να τον βάλω στη θέση του μία και καλή να γλιτώσω.

- Εύβουλος: Μα τι συμβαίνει;

- Γάιος: Τα σέβη μου, κύριε δικαστά (υποκλίνεται). Ο Ηφαίστειος από δω γεμίζει την πόλη με καπνό. Το εργαστήρι μου γίνεται σταχτί και τα ωραία μου υφάσματα από λευκά γίνονται γκρι.

Τα σπίτια και τα δημόσια κτήρια που υπήρχαν τόσο στον κεντρικό όσο και στους υπόλοιπους δρόμους της πόλης είχαν στην εξωτερική τους πλευρά πάνω στο δρόμο καταστήματα, εργαστήρια, αποθήκες. Σε πολλά από αυτά βρέθηκαν μεγάλοι αμφορείς και πιθάρια, που χρησιμοποιούνταν για την αποθήκευση, χάλκινες ζυγαριές διαφόρων μεγεθών, απορρίμματα επεξεργασίας οστών και γυαλιού, όργανα ακριβείας, διάφορα εργαλεία και πολλά νομίσματα.

Θα πεθάνω από ντροπή. Δεν είναι τήβεννοι αυτοί. Κοίτα χλαμύδες πορφυρές που 'γίναν μαύρες, ακόμη και οι πελάτες κλαίνε γι' αυτές.

- Πελάτισσες: Τα ρούχα μας, κύριε δικαστά, δείτε τι χάλι, τι κακό!

- Ηφαίστειος: Ωχ οι κυράδες, ε..., κυρ δικαστή. Μα γίνεται το σίδερο καρφί χωρίς φωτιά δυνατή; Χωρίς κτύπημα δυνατό, μαυρίλα και καπνό;

Ο Εύβουλος έχει στο μυαλό του την παράστασή του.

- Εύβουλος: Δεν μπορώ τώρα να ασχοληθώ με σας, θα το συζητήσουμε κάποια στιγμή και θα βρεθεί μια λύση. Σε όλα τα προβλήματα υπάρχει λύση, αν κάποιος σκεφτεί με ψυχραιμία, λογική και προσπαθήσει να μπει για λίγο στη θέση του άλλου. Πάμε τώρα!

Κι έτσι ο Γάιος και ο Ηφαίστειος, που εμπιστεύονται τη γνώμη του, τον ακολουθούν ώστε να βρεθεί η πολυπόθητη λύση.

Όλοι μαζί συνεχίζουν τη διαδρομή τους, περνούν την curia και τη βασιλική, με το μνημείο των ασπίδων. Στο βάθος διακρίνεται η πλατεία της αγοράς, το Forum.

- Παιδί 1: Καλά είπα εγώ να δείξουμε έναν πόλεμο, να με το Μέγα Αλέξανδρο που τον έχουν για θεό.

- Εύβουλος: Έχεις δίκιο, μικρέ, οι βασιλείς της Ρώμης δείχνουν εξαιρετικό ενδιαφέρον για το Μέγα Αλέξανδρο, και από την αρχή του αιώνα μας τον λατρεύουν σαν θεό.

Η βασιλική ήταν ένα μεγάλο κτίριο που λειτουργούσε κυρίως ως τόπος διεξαγωγής δημόσιων συνεδριάσεων ή δικαστηρίων ή ακόμη και εμπορικών συναλλαγών. Η ρωμαϊκή αγορά, το forum, είναι μια μεγάλη πλακοστρωμένη πλατεία, 58 μ. x 68 μ., η οποία αποτελούσε το κέντρο της δημόσιας ζωής της πόλης. Στο Δίον το forum δεν βρίσκεται στο κέντρο, όπως συνηθίζεται στις ρωμαϊκές πόλεις, κι αυτό προφανώς έγινε για να βρίσκεται κοντά στον κεντρικό δρόμο και δίπλα στην πύλη που οδηγούσε στα ιερά.

Ο Εύβουλος, τα παιδιά, ο Ηφαίστειος και ο Γάιος συνεχίζουν τη διαδρομή τους, περνούν μπροστά από το Πραιτώριο, το πανδοχείο για ταξιδιώτες με τις δύο ταβέρνες, στη γωνία των δύο μεγαλύτερων δρόμων του Δίου, πολύ κοντά στην Αγορά, και την πολυτελή «έπαυλη του Διονύσου».

- Παιδί: Πω πω κόσμος! Κοίτα, πίνουν και τρώνε.

- Παιδί: Και κοίτα πόσα πολλά ζώα και άμαξες έχουν στην αυλή!

- Εύβουλος: Από αυτούς ακούγεται αυτό το φάλτσο άσμα;

- Παιδιά: Όχι, είναι ο Νουμίδιος ο βοσκός. Νομίζει ότι είναι φοβερός τραγουδοποιός. Τριγυρίζει στην πόλη, παίζει λύρα και τραγουδά, παράτησε τα κοπάδια του αφεντικού του Λούκιου και έφυγε. Μόνο ο σκύλος του ο Φιντέλιος (Φίντο) τον ακολουθεί.

- Νουμίδιος: Ναι, στο Δίον το λαμπρό, ήρθα κι εγώ

Στο ωδείο ένα τραγούδι να πω

Τριαλαριλαλό.

Ο Εύβουλος βουλώνει τα αυτιά του και προσπαθεί να φύγει.

Ο Νουμίδιος συνεχίζει:

Εκείνο τον παλιό καιρό,

η πόλη Κύζικος θαρρώ

Με επιστολή σεμνή

Ζητά από το βασιλιά

Να 'ναι η χώρα αυτή ιερή.

- Παιδιά: Ποια είναι η Κύζικος; Τι τραγουδά;

- Εύβουλος: Η Κύζικος ήταν αποικία των Μιλήσιων στη Μικρά Ασία. Κάποτε οι κάτοικοι της πόλης αυτής ζήτησαν από το βασιλιά Φίλιππο τον Ε΄ να αναγνωρίσει την πόλη τους ως ιερή. Με τη σειρά του ο βασιλιάς απευθύνθηκε στις αρχές και στους πολίτες του Δίου για να διαβιβάσει το αίτημα αυτό.

- Παιδιά: Πώς το μάθαμε αυτό;

Κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους Πραιτώριο ονομαζόταν το αρχηγείο του στρατιωτικού διοικητή και κατ' επέκταση το παλάτι του αυτοκράτορα, αλλά και το μέγαρο του διοικητή μίας επαρχίας. Σε συνδυασμό όμως με τις ταβέρνες φαίνεται ότι ήταν το ξενοδοχείο που προοριζόταν για υψηλούς κρατικούς αξιωματούχους. Το κτίριο αυτό ταυτίστηκε με το πραιτώριο χάρη σε μια λατινική επιγραφή που βρέθηκε, η οποία αναφέρεται στην κατασκευή και στον εξοπλισμό ενός κτηρίου, πραιτωρίου με δύο ταβέρνες, με τον απαραίτητο εξοπλισμό: κλίνες, στρώματα, προσκεφάλαια, χαμηλά καθίσματα, καθίσματα με ερεισίνωτα, τρικλίνιο, μαξιλάρες, ημιτύλια, φορητή μεταλλική εστία, κραβάππους, τραπέζια.

- Εύβουλος: Α μικρά μου, πολύ ωραία ερώτηση. Μα από την επιγραφή που βρίσκεται στο ιερό του Διός. Μία μέρα θα πάμε κι εκεί...

- Νουμίδιος: Ω, κύριε Εύβουλε, τι καλά που σε συναντώ. Έμαθα ότι θέλεις να ανεβάσεις μία μουσική παράσταση. Ε, λοιπόν σήμερα είναι η τυχερή σου μέρα! Προσφέρομαι να συμμετέχω, να συνθέσω και να ερμηνεύσω εγώ ο ίδιος! Χωρίς χρήματα.

- Εύβουλος: Ναι, μα ναι, ε βέβαια δηλαδή...

- Νουμίδιος: Δεν το συζητώ, από σήμερα γίνομαι πιστός ακόλουθός σας. Θα σας αφιερώσω και το νέο μου άσμα!

- Όλοι (με μια φωνή): Όχι. Μη!

- Εύβουλος: Εεε, θα μας το πεις αργότερα κάπου ήσυχα για να το απολαύσουμε καλύτερα!

Τα παιδιά γελούν με την ψυχή τους. Έτσι δύο νέα μέλη προστίθενται στην παράξενη συντροφιά. Πού πηγαίνουν όλοι αυτοί, πώς θα μπορέσει ο κακομοίρης ο Εύβουλος να τους χρησιμοποιήσει; Πόσο δύσκολο είναι να φτάσει κανείς στο όνειρό του, σκέφτεται.

Από μακριά φαίνεται η πλούσια έπαυλη, με τα πολλά αίθρια και πηγάδια.

Τα είδη των σπιτιών της ρωμαϊκής εποχής διαφοροποιούνταν με βάση την κοινωνική θέση-τάξη των ενοίκων. Στις μεγάλες ρωμαϊκές πόλεις η ανώτερη τάξη –οι πλούσιοι– κατοικούσαν στις οικίες ή τις επαύλεις, οι οποίες είχαν μόνο ισόγειο και λίγα δωμάτια στον όροφο. Οι φτωχοί ζούσαν σε διαμερίσματα πολυκατοικιών ή σε μικρότερα φτωχικά σπίτια σε περιοχές μακρύτερα από το κέντρο. Στο Δίον οι μεγάλες οικίες που αποκαλύφθηκαν, του Εύβουλου, του Επιγένους, του Ζωσά και η έπαυλη του Διονύσου, δεν εκπροσωπούν το συνηθισμένο σπίτι του απλού πολίτη. Η έπαυλη του Διονύσου διαθέτει πολλά δωμάτια, και βοηθητικούς χώρους, οργανωμένους γύρω από τέσσερα αίθρια και μια τετράστυλη αυλή, λουτρό, λατρευτικό οίκο του Διονύσου, βιβλιοθήκη και την αίθουσα των συμποσίων με το ψηφιδωτό δάπεδο με παράσταση του θριάμβου του Διονύσου και τα αγάλματα των τεσσάρων φιλοσόφων.

Φτάνουν στην έπαυλη και ξεπροβάλλει ο Λουμίνιος ο αρχιτέκτονας, με μια αγκαλιά παπύρους. Ο Λουμίνιος χαιρετά τον Εύβουλο γεμάτος απορία για όλους αυτούς που τον ακολουθούν. Ο Εύβουλος του διηγείται όσα έχουν συμβεί, και ο Λουμίνιος συλλαμβάνει ένα μεγαλεπίβολο σχέδιο. Μα ναι, θα βοηθήσει κι αυτός.

- Λουμίνιος: Αγαπητέ Εύβουλε, δεν ξέρεις πόσο χαίρομαι που θα παρουσιάσεις ενώπιον του κοινού της πόλης μας. Ακούω ότι θα ετοιμάσεις μια μεγαλειώδη παράσταση! Γι' αυτό κι εγώ προσφέρομαι να σου ετοιμάσω μια μεγαλειώδη κατάσταση!

- Εύβουλος: (Ωχ!) Τι σκέφτηκε πάλι το ακούραστο δημιουργικό μυαλό σου;

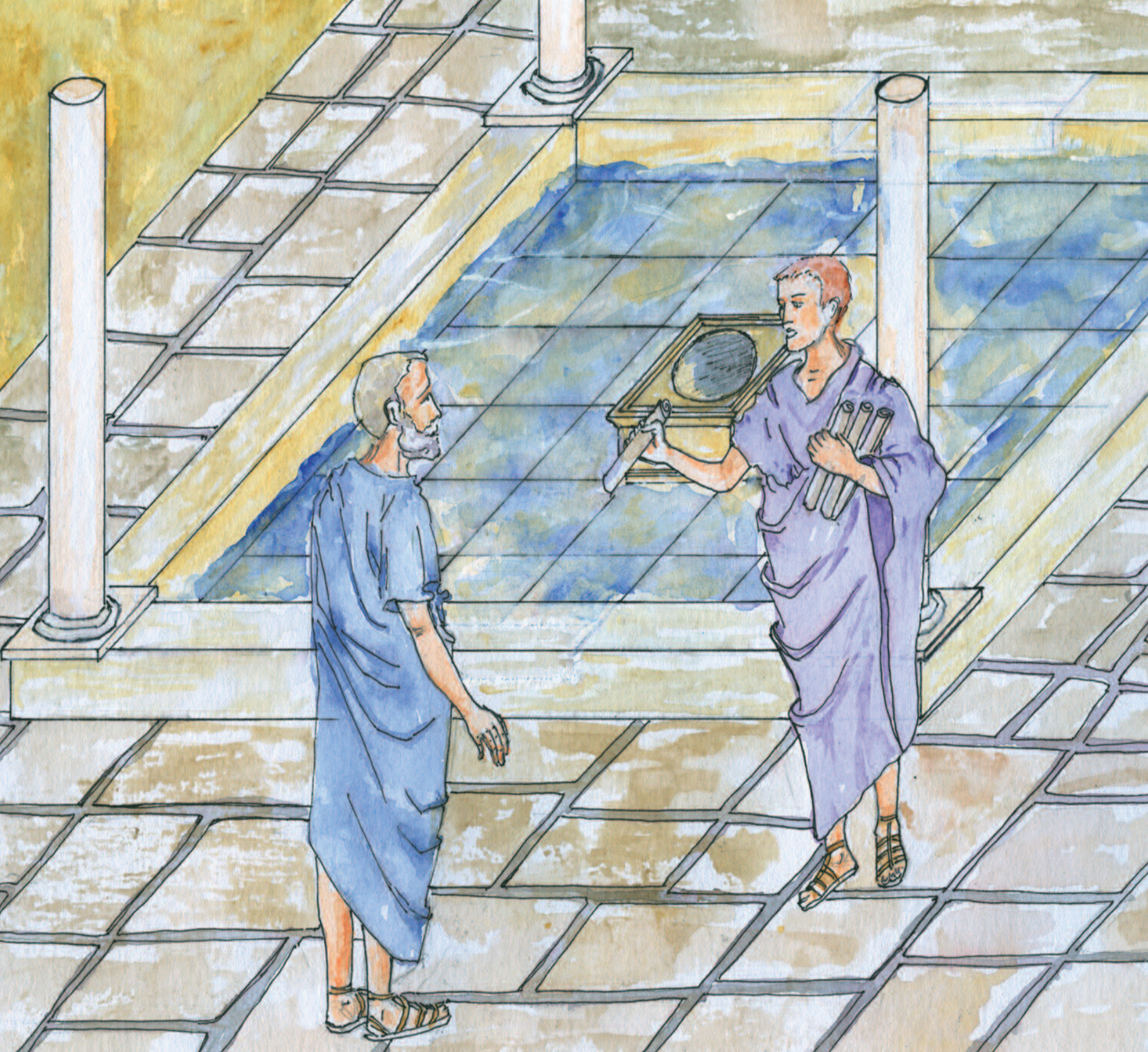
- Λουμίνιος: Η παράστασή σου είναι η μεγάλη μας ευκαιρία να δείξουμε το ταλέντο μας στον κόσμο. Έχω να σου προτείνω νέες ιδέες, θα κάνουμε μια παράσταση που θα μείνει αξέχαστη. Και το ωδείο μας καλό είναι, δε λέω, θέλει όμως μια αλλαγή, μια ανανέωση, βρε αδελφέ!

- Εύβουλος: Εεεεε... Ναι, αλλά όταν λες αλλαγή, τι εννοείς;

- Λουμίνιος: Να, ο Πτετρώνιος, ο μαρμαροτεχνίτης, τον ξέρεις, και ο Κλαύδιος ο μηχανικός με το επινοητικό μυαλό θα μας βοηθήσουν. Τι θα 'λεγες να μεγαλώναμε τη σκηνή και να της δίνουμε μια νέα όψη;

- Πτετρώνιος: Φίλε μου Εύβουλε, θα σου κοστίσει κάτι παραπάνω, αλλά το καινούριο μάρμαρο της Καράρας που έχω φέρει δε συγκρίνεται. Θα σου στρώσω στη σκηνή αυτό το κόκκινο με τις πράσινες φλεβώσεις! Μοναδικό αποτέλεσμα!

- Εύβουλος: (γκλουπ!) Ξέρετε, αγαπητοί μου ...

- Λουμίνιος: Α να και ο Ηφαίστειος που 'χεις εδώ μπορεί να περάσει ένα καινούριο καγκελάκι μούρλια! Θα διαμορφωθεί μια βεράντα απ' όπου θα μπαίνεις πετώντας στην ορχήστρα! Πες κι εσύ, Κλαύδιε!

- Κλαύδιος: Ναι, εκτός απ' όλα αυτά θα κάνουμε και τα εφέ μας! Θα σου φτιάξω εγώ ένα σύστημα, να κρεμαστείς από δω... και να μπεις αιωρούμενος! Απ' άκρη σ' άκρη!

Ο Εύβουλος κοκκινίζει και αρχίζει να τραυβλίζει από την ταραχή...

- Εύβουλος: Λουλουμίνιε, σεσε παρακακαλώ, το ωδείο είναι ιστορικό κτικτικτίριο δε θα του αλλάξουμε εμείς τον αδόξαστο! Ουδεμία επέμβαση θα γίνει εις το ιστορικόν τούτο κτίριον! Κι εγώ δεν πρόκειται να γίνω όρνιθα πετάμενη τώρα στα γεράματα.

Μάταια ο Εύβουλος προσπαθεί να του εξηγήσει ότι αυτό είναι αδύνατο να συμβεί. Οι αλλαγές στα δημόσια κτήρια της πόλης είναι απόφαση που αφορά σε όλους τους πολίτες.

Ο Εύβουλος στρίβει να φύγει, αλλά ο αρχιτέκτονας δε σταματά, μιλά ακατάπαυστα και τον ακολουθεί. Τα παιδιά παρακολουθούν άφωνα όσα γίνονται γύρω τους. Ο Ηφαίστειος και ο Γάιος είναι πια κουρασμένοι και γκρινιάζουν.

Περνούν μπροστά από το Οκτάγωνο και βλέπουν το σπίτι του Εύβουλου. Η γυναίκα του είναι στην πόρτα, έτοιμη να χαιρετήσει τον Εύβουλο, αλλά βλέποντας ποιοι συνοδεύουν τον άνδρα της, και τη φασαρία που δημιουργούν, οπισθοχωρεί στο εσωτερικό του σπιτιού, προσπαθώντας να μην την πάρουν είδηση! Όλοι πια είναι κατάκοποι, εκτός από το μικρό Φίντο, το σκύλο του Νουμίδιου, που συνεχίζει να χοροπηδά και να τρέχει αριστερά και δεξιά. Κι ενώ όλοι κατευθύνονται στο ωδείο, ο μικρός τρυπώνει στις θέρμες.

Στο νότιο τμήμα της πόλης, αριστερά του κεντρικού δρόμου, βρίσκεται το μεγάλο οικοδομικό συγκρότημα που περιλάμβανε τις Μεγάλες Θέρμες και το Ωδείο με την υπαίθρια αυλή, τις βεσπασιανές, τα καταστήματα με πρόσοψη στον κεντρικό δρόμο. Οι Μεγάλες Θέρμες του Δίου κατασκευάστηκαν στα τέλη του 2ου αι. μ.Χ. και λειτούργησαν μέχρι το 2ο μισό του 3ου αι. μ.Χ., οπότε κατέρρευσαν από σεισμό. Οι χώροι του λουτρού ήταν οργανωμένοι γύρω από μια ευρύχωρη αίθουσα υποδοχής, που ήταν στρωμένη με ψηφιδωτά δάπεδα. Δίπλα στην είσοδο υπήρχε ένα αποδυτήριο και ακολουθούσαν οι θερμαινόμενοι χώροι για το χλιαρό και το θερμό λουτρό και η μεγάλη μαρμάρινη μπανιέρα για το ψυχρό λουτρό. Η βόρεια πτέρυγα περιλάμβανε αίθουσες προορισμένες για κοινωνική συναναστροφή και χώρο λατρείας του Ασκληπιού.

Ο Φίντο φτάνει στην κεντρική αίθουσα υποδοχής των θερμών και γαβγίζει χαρούμενα. Γύρω από την αίθουσα οι διάφοροι χώροι του λουτρού. Στο μεταξύ ο Νουμίδιος καταλαβαίνει ότι έχασε το σκύλο και ψάχνει να τον βρει. Στέκεται έξω από τις θέρμες και τραγουδά μήπως και τον ακούσει. Ο Φιντέλιος τρέχει πάνω στο βρεγμένο ψηφιδωτό δάπεδο και χωρίς να το καταλάβει γλιστρά και καταλήγει μέσα στην μπανιέρα. Εκεί ένα χέρι τον βουτά και τον εκσφενδονίζει έξω, όπου συναντά το αφεντικό του. Πηγαίνουν και αυτοί στο ωδείο, όπου συναντούν όλους τους υπόλοιπους.

- Εύβουλος: Τον βρήκες το σκύλο σου, Νουμίδιε;

- Νουμίδιος: Ναι, είχε τρυπώσει στο λουτρό
Βούτηξε μέσα στο νερό
Και έγινε μουσκίδι ως το λαιμό.

- Εύβουλος: Ευτυχώς δεν πήγε στη βόρεια πτέρυγα, όπου λατρεύεται ο Ασκληπιός. Θα ήταν μεγάλη ασέβεια.

- Ηφαίστειος: Φτάνει πια, με μένα τι θα γίνει; Δεν αντέχω άλλο, έχω πολλή δουλειά.

ΩΔΕΙΟ Ήταν ένα μικρό στεγασμένο θέατρο για περίπου 400 θεατές, με αμφιθεατρική διάταξη καθισμάτων, που φιλοξενούσε διάφορες εκδηλώσεις, όπως απαγγελία, μουσική, χορό, μικρές θεατρικές παραστάσεις, παντομίμα, διδασκαλία κ.ά. Το Ωδείο εμφανίζει όλα τα βασικά αρχιτεκτονικά στοιχεία των αρχαίων θεάτρων: ορχήστρα, κοίλο με ημικυκλική διάταξη των καθισμάτων και τέσσερις ακτινωτές κλίμακες, παρόδους, υποτυπώδη σκηνή και δύο εξωτερικά κλιμακοστάσια μορφής L.

Ο Ηφαίστειος και ο Γάιος είναι πια κουρασμένοι και αρχίζουν πάλι να μαλώνουν, ο Λουμίνιος ξεδιπλώνει παπύρους και εξηγεί τα σχέδιά του για το ωδείο, ο Νουμίδιος τραγουδά τώρα το καινούριο του άσμα προσπαθώντας να συνεπάρει τους πάντες με το ταλέντο του, ο Φίντο τρέμει από την ψυχρολουσία και γαβγίζει, τα παιδιά χοροπηδούν από τη χαρά τους, και ο Εύβουλος κάθεται στις βαθμίδες του κοίλου και παρατηρεί τη σκηνή. Πώς μπορεί να συνθέσει ένα έργο βασιζόμενος σε αυτό το απόλυτο αλαλούμ; Κι όμως, σκέφτεται γελώντας, αυτό ακριβώς που εκτυλίσσεται μπροστά του είναι η ζωντανή εικόνα της καθημερινής ζωής της πόλης του. Όλοι αυτοί θα είναι οι ήρωες του έργου του, όλοι μαζί θα δοξάσουν το Δίον και θα δείξουν τα ταπεινά και καθημερινά, όχι τα σπουδαία και τα μεγάλα που δείχνουν οι αυτοκράτορες. Από αύριο που θα ξημερώσει θα πιάσει γραφίδα και χαρτί και θα καταγράψει όλα όσα έζησε σήμερα. Για πρώτη φορά πιστεύει ότι μπορεί να τα καταφέρει, το όνειρό του επιτέλους μπορεί να γίνει πραγματικότητα!

Δραστηριότητες

- ✓ Αναζήτησε ωδεία σε άλλα μέρη της Ελλάδας και σύγκρινέ τα με το Ωδείο του Δίου.
- ✓ Αναζήτησε πληροφορίες για τη ζωή στη Ρωμαϊκή αυτοκρατορία.
- ✓ Ετοίμασε, με τους συμμαθητές σου τη δική σου παράσταση με θέμα εμπνευσμένο από την καθημερινή ζωή στο Δίον.
- ✓ Γράψε τη δική σου ιστορία ή το δικό σου διάλογο με τους δικούς σου ήρωες.
- ✓ Ζωγράφησε μια εικόνα της πόλης.

Το Ωδείο των μεγάλων θερμών του Δίου, μετά την ολοκλήρωση των εργασιών αποκατάστασής του.

Γλωσσάρι

Αίθριο: εσωτερική, περίστυλη αυλή.

Αμφορέας: αγγείο με δύο λαβές, για την αποθήκευση λαδιού ή κρασιού.

Ερεισίνωτο: πλάτη, ράχη καθίσματος.

Ημιτύλιο: λεπτό φουσκωτό μαξιλάρι κατάλληλο για την ανάκλιση σε κλίνη συμποσίου (Τύλη: μαξιλάρι).

Κοίλο: όλος ο αμφιθεατρικός χώρος γύρω από την ορχήστρα όπου κάθονταν οι θεατές.

Νάβλα: έγχορδο μουσικό όργανο.

Ορχήστρα: η ημικυκλική, ή κυκλική, πλατεία στο κέντρο του θεάτρου.

Πάροδοι: οι διάδρομοι δεξιά και αριστερά από τη σκηνή που οδηγούν στην ορχήστρα.

Τρικλίνιο: κοιτώνας με τρεις κλίνες.

Στοιχειοθεσία - Εκτύπωση

UNIVERSITY STUDIO PRESS
Εκδόσεις Επιστημονικών Βιβλίων & Περιοδικών

Αρμενοπούλου 32 • Θεσσαλονίκη 546 35
τηλ. 2310-209637, 209837 • fax 2310-216647
e-mail: info@universitystudiopress.gr
web site: www.universitystudiopress.gr

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ
ΕΦΟΡΕΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΠΙΕΡΙΑΣ

ISBN 978-960-386-186-7